

ontološka uspavanka

mirjana božin

METAK NA POKLON

(»Dajem ti nešto u čemu je moja
snaga«
Anonimni muškarac)

u trenutku kad se osmehujem,
silazi na dlan kao poljubac,
ljubano pisamce, detinjarija,
pred sajam knjiga u Frankfurtu
(i »Letters home«, Silvije Plat).
Bezopasno izgleda i dlan ga pripitomljuje.

Ponosiš li se svojom duhovitošću,
uvaljujući mi: suvenir leševa u telima,
frivolnost rimskog epigrama,
falički simbol neispaljen?
Bogat možda nisi kad ovo poklanjaš,
da izgledaš čudan, savremen momak,
i ništa da te ne košta!
A potamneli projektil marke »Frojdl Hitler«
dal će umeti da osvetli puteljak
kroz mrak tela,
rupom na duši otkrivajući da slab si
pesnik u delima bez reči.
A ja ću vidati i ovu ranu,
muškožensko siročje!

ONTOLOŠKA USPAVANKA

Uspomene od plemenitih metala,
od rezbarenog drveta, starinskog porcelana,
od kineske svile na predsnenom povetarcu,
odzvanjaju nesvesnim delovima kuće
gde čuvamo: prevarne predloge, utaje, zabrane,
oklevanje voljenog, protivnika što preti,
dete ostavljeno sa igračkom samo.
Šta znaju, uostalom, predmeti o nama?
Šta znaju prepreke o životu
slepih miševa?
(onih što lete kao lastavice
i onih s nespretnim letom kokoši).
Čas nam nedostaje sve a čas ništa.
I krevet može da pokaže put.
Jastuk može da zameni konja.
Posteljina je dan u noći
kada siromah sanja stvarnost.
Vetar duva i fijuče s onu stranu udobnosti,
gde lutaju strasni usamljeni mužjaci
što su oplodili ženke.
(Već je toliko sati – a za san nikad kasno!)

PROBA

Cvokoćemo iza zavesa u kratkim rukavima.
Uvežbava se: zalazak sunca, odlazak voljenih,
tišina, smrt.

A ne besmo li svi bar po jednom
ubice nečije nade
i naizgled nedužna lica
ciljeva koji muče!

Najzad, izmrcvarene duše
na probama bez predstave.
Golema iskrvarena armija
između Ja i Ti pala na daske.

Da im ne beše nas
tela bi možda i znala
kome da budu verna.

Ovako smo: muškarac i žena.
ovako: mahovina i staklo,
udaljene odronjene obale
sa kojih se preliva
tuga rase.

3) grafikacija je sustav logičko-semantičke vizuelne prezentacije koji dozvoljava izgradnju jezika opisa minimalnih i aksioloških grafičkih sustava znanstvene i ne-znanstvene jednoslojne semiotike. Takva se konstrukcija sastoji u povezivanju semantičkih dodira s interdefiniranim pojmovima (apstraktno, konkretno, pisanje, grafika, grafizam, graf, dijagram, linearnost, linearizacija, perspektiva, predočenje, predočavanje: Arlandi 1979., 1981.) što kontrolira teorija grafikacije koju treba zasnovati. Zato će formalni simboli svakog formalnog jezika, koji ulazi u moguću teoriju grafikacije, biti zaodjenuti, pored svojih vlastitih kodova, i novim tumačenjima. Svaka će teorija svake jednoslojne semiotike koja pridonosi globalnom generativnom procesu sustava vizuelne prezentacije i modeliranja grafikacije, ukazati na niz primjera: okomito – duboke i površinske strukture (Chomsky), a vodoravno – neikonička veza (Arlandi) između osnovnih sintaksi i osnovnih semantika, te vezu kompetencije između narativne sintakse i narativne semantike (Greimas). Stoga će polje (Eco) tog predmeta – jezika, koje je grafikacijska prezentacija, kao svoj donji prag imati golemu referencijalnu prezentaciju, a metajezik, jezik koji ga definira (Tarski) kao svoj gornji prag:

metajezik
grafikacija
referencijalna prezentacija

4) grafikacija je *perspektiva odnosa – predočenje/predočavanje* što otkriva tijek njene »intertekstualnosti«. Ovaj novi teoretski sadržaj grafikacijske kategorije nije subjektivno gledište, iako traži razmatranje promatrača sa sposobnošću zapažanja. Kao što u pogledu prezentacije grafikacija ima zadatak da luči između referencijalne prezentacije i grafikacijske prezentacije, tako i u pogledu perspektive grafikacija mora lučiti između matematičko-estetske perspektive (slika 5,6), književne perspektive i grafikacijske perspektive;

5) grafikacija teži da postane *binarna grafemska kategorija* po Jakobsonovom modelu »binarne femičke kategorija« (1958.). To sve treba napraviti tako da se dovedu u vezu »grafičnost« i »zvučnost«, ali i da se uzme u obzir recipročna opozicija »stupnjevanih suština« unutar kontinuuma, kao što su podvrste »suglasničke zvučnosti« ili »stupnjevanja boja«. Svak od njih može se umetnuti u stupnjevanje niz značajnih jedinica unutar njihovih odnosnih struktura koje se ravnaju po teoriji kodova (Eco, 1975:3.4.3). Isto tako treba se uzeti u obzir i mikrostrukturalna opozicija između vizuelnog »pokazanog – rečenog« i usmenog »izraženog – rečenog« koji u audio-vizuelnom kontekstu mogu biti dovedeni u vezu jedan s drugim pomoću vidnog u čujnog »modusa« (Bettetini 1981). Zato problem treba podastrijeti. Ova se radna hipoteza mora također razvijati na osnovi marljivog istraživanja o *Gestalttheorie* (od Wertheimera do Kohlera), teorije percepcije (od Lashleya do J. J. Gibsona i P. C. Dodwella), povijesti umjetnosti, za *optički dio*, od Alhazeni Arapa, Euklida, Leonarda, Keplera, Helmholtza, pa sve do Giosefija i dalje; za *estetske percepcije* od Birkoffa do G. Kepesa i R. Arnheima, Haupta i Eynsecka; za *estetsko-znanstvene perspektive* od Luce Pacioli, Cesare Cesariana, Albrechta Dürera, Euklida i Albertija s Leonardom, od Vitruvija do G. C. Argana i Nelsona Goodmana i Rudolfa Arnheima, od Desarguesa do Davida Hilberta i Solomona Marcusa.

Zahvaljujući zanimanju Milana Damnjanovića za ova istraživanja, ovaj članak predstavlja djelo in fieri.
Como, prosinac 1981 – siječanj 1982.

